

Говор високог представника Валентина Инцака пред Савјетом безбједности УН-а

Захваљујем вам се на указаној прилици да вам данас поднесем свој пети извјештај откако сам на функцији високог представника, иначе 39. извјештај свеукупно.

Од подношења мог извјештаја у новембру прошле године, политичка ситуација у Босни и Херцеговини се и даље одвија у негативном правцу. Нажалост, данас смо суочени са најозбиљнијим и можда најдиректнијим оспоравањем Дејтонско-паришког мировног споразума откако је потписан прије више од 15 година.

Из тог разлога, у складу са својим мандатом и уз полугодишњи извјештај, ја сам вам поднио и посебан извјештај о недавним активностима органа Републике Српске, којима се јасно крши Дејтонско-паришки мировни споразум. Надам се да ће моји извјештаји и моје излагање данас допринијети бољем разумијевању тренутне политичке ситуације у Босни и Херцеговини и изазовима који су пред нама.

Након више од седам мјесеци послје општих избора и даље нема изгледа за формирање нове државне владе, а многе државне

институције су под озбиљним политичким, институционалним и економским притиском, што директно утиче на њихову ефикасност и функционалност. Европски и евро-атлантски интеграциони процеси у потпуном су застоју, а економија и даље трпи посљедице.

Органи Федерације су формиран тек након мјесеци намјерног опструисања избора делегата у Дом народа Федерације БиХ. Процес формирања власти био је заустављен дугачким политичким несугласицама и интервенцијама, а када је избор органа оспорен путем различитих правних механизма, ја сам био присиљен да интервенишем уз подршку Савјета за имплементацију мира. У ствари, унутар Савјета за имплементацију мира постигнут је широк консензус да би непредузимање мјера резултирало политичком и правном несигурношћу – са изгледима за постојање двије паралелне и оспораване владе и два предсједника, потенцијално без буџета и распуштеним парламентом Ф БиХ, те новим изборима. Овакви ризици су отклоњени, а органи Федерације сада по свему судећи раде ефикасно.

Тренутну ситуацију у Федерацији прати и спор између етнички засноване политике и више грађанско оријентисане верзије, те она прати свеукупну подјелу друштва у земљи.

У том погледу, хрватске странке ХДЗ у БиХ, које су прије општих избора заговарале оснивање трећег ентитета у Босни и Херцеговини, организовале су Вијеће хрватских кантона и општина. Иако у Уставу Федерације постоје одредбе које предвиђају сарадњу између кантона, овакав развој ситуације 15 година након Дејтона свакако није правац којим би требало да идемо.

Овакав развој ситуације јако је лош у тренутку када би владе требало да удвоструче своје напоре и реализују корјените реформе које су потребне овој земљи у рјешавању озбиљних

економских и социјалних изазова са којима су суочени грађани ове земље, као и за, наравно, даље помаке према чланству у ЕУ и НАТО-у.

Међутим, у оваквом, ионако тешком амбијенту, органи Републике Српске су предузели конкретне радње које представљају најозбиљније кршење Дејтонско-паришког мировног споразума од његовог потписивања.

Закључци и одлука о референдуму, које је Народна скупштина РС усвојила у априлу, не представљају само јасно кршење Мировног споразума него доводе под знак питања и све законе које су донијели високи представници, тврдећи да нису у складу са Мировним споразумом. Као такве, ове недавне активности Републике Српске, ако се дозволи да се наставе, имале би велике посљедице по функционалност и одрживост Босне и Херцеговине. Високи представници, у складу са одговарајућим резолуцијама Савјета безбједности УН-а, донијели су значајан број одлука и закона који су од суштинског значаја за државу Босну и Херцеговину, као што су закони којима се регулише пасош Босне и Херцеговине, застава, државна химна, грб и јединствено Министарство одбране – да не помињем многе друге кључне реформе, попут граничне полиције, итд.

Спровођење референдума о овлаштењима високог представника и његовим одлукама било би озбиљно кршење уставног оквира земље и међународних обавеза Босне и Херцеговине. То би такође било супротно Анексу 10 Дејтонско-паришког мировног споразума, као и великом броју резолуција које је усвојио Савјет безбједности у оквиру Поглавља VII Повеље УН-а.

Поред тога, закључцима се покушава угрозити цјелокупни уставни систем подјеле надлежности између државе и ентитета како је утврђен Анексом 4 Мировног споразума, који представља Устав Босне и Херцеговине, и како је надаље протумачен од стране Уставног суда Босне и Херцеговине, што је такође институција успостављена Мировним споразумом. Све ово би било доведено у опасност и угрожено.

Када су у питању правосудне институције Босне и Херцеговине на државном нивоу, на које се конкретно циља овим референдумом, морам истаћи да држава има искључиву надлежност према Уставу Босне и Херцеговине за спровођење међународних и међуентитетских кривичних прописа. Суд Босне и Херцеговине и Тужилаштво Босне и Херцеговине су институције које су успостављене с циљем да се држава оспособи да врши управо те надлежности на државном нивоу. У техничком смислу, овај референдум би био обавезујући.

Мој приступ овом оспоравању Дејтонско-паришког мировног споразума је јасан и у потпуности досљедан мом чврстом увјерењу да се дијалогу увијек треба дати шанса. У овом погледу, очекујем од органа власти Републике Српске да у наредним данима ставе ван снаге усвојене закључке и одлуку о референдуму. У случају да се ово не деси, узимајући у обзир своје одговорности да штитим Мировни споразум, нећу имати другог избора већ да поништим закључке и одлуку о референдуму. У погледу овога имам снажну подршку Савјета за имплементацију мира и највиших нивоа Европске уније.

Поред закључака и одлуке о референдуму, органи власти Републике Српске и посебно предсједник РС, наставили су да отворено доводе у питање територијални интегритет и суверенитет Босне и Херцеговине константним угрожавањем одрживости Босне и Херцеговине и честим заговарањем дезинтеграције земље. Органи власти Републике Српске су такође наставили да подривају и у питање доводе остале кључне институције на државном нивоу у БиХ. Политика која стоји иза тога јесте да се покаже да су ове институције нефункционалне – и стога непотребне на државном нивоу. Органи власти Републике Српске су исто тако наставили да негирају да се 1995. године у Сребреници догодио геноцид, чињеницу коју су потврдили међународни судови.

Господине предсједниче, седам мјесеци након општих избора, свеукупна политичка ситуација у земљи и даље је напета и готово је онемогућила формирање власти на државном нивоу. Законодавни процес на државном нивоу је и даље у застоју – и као посљедица тога није дошло до остваривања напретка у спровођењу реформских програма који се тичу ЕУ и НАТО-а.

Сматрам да би било погрешно посматрати ова посљедња дешавања у Босни и Херцеговини само као краткорочни негативни тренд. Заправо, свјedoци смо тенденције погоршања политичке стабилности већ пет година, након одбацивања пакета уставних промјена у априлу 2006. године.

Иако се сада морамо усредсредити на непосредне проблеме, вјерујем такође да је важно пажљиво и детаљно размотрити шта морамо урадити како бисмо осигурали функционалну и одрживу земљу на дугорочном плану. Јасно је да морамо подржати принцип одговорности домаћих органа власти у Босни и Херцеговини.

Савјет за имплементацију мира је наставио да изражава озбиљну забринутост због развоја догађаја у земљи, нарочито због дешавања која сам споменуо. У исто вријеме, Савјет за имплементацију мира је констатовао да је, уз изузетак циљева везаних за Брчко Дистрикт, остварен мали напредак у испуњењу услова потребних за затварање Канцеларије високог представника.

Што се тиче питања државне и војне имовине које је један од циљева, дошло је до погоршања с обзиром да су власти Републике Српске једнострано донијеле ентитетски Закон о државној имовини у децембру који би, да је ступио на снагу, резултирао тиме да сва државна имовина у том ентитету буде регистрована као имовина Републике Српске. То би потпуно онемогућило постизање свеобухватног, усаглашеног рјешења за питање државне

имовине. Стога, ја сам морао суспендовати примјену овог закона, док Уставни суд Босне и Херцеговине не донесе одлуку о његовој уставности. Што се тиче војне имовине, Република Српска и даље одбија да држави да право власништва над војном имовином.

Насупрот томе, везано за питање снабдијевања Брчко Дистрикта електричном енергијом, остварен је напредак у испуњењу преосталих услова. Надам се да ћемо ускоро ријешити и преостала питања. Међутим, прије него што предложимо тај процес Република Српска мора дати одговарајуће и конкретне гаранције везано за уставни статус и права Брчко Дистрикта у будућности, те за услове из Коначне арбитражне одлуке – што је Федерација БиХ већ учинила.

Као што сам већ споменуо, читава међународна заједница мора веома озбиљно схватити ситуацију у Босни и Херцеговини која се стално погоршава. Наставак нарушавања државе, њених институција и владавине права ће гурнути Босну и Херцеговину у дубљу кризу и нестабилност. То би такође могло имати негативне посљедице за цијели регион југоисточне Европе.

У том смислу, дозволите ми да кажем пар ријечи о томе како, по мом мишљењу, међународна заједница треба у будућности прићи питању Босне и Херцеговине.

Сви се слажемо да је будућност Босне и Херцеговине унутар Европске уније и евро-атлантских институција. ЕУ и НАТО, стога, требада имајуважну улогу у Босни и Херцеговини помажући земљи да испуни захтјеве који се тичу тежњи да постане чланица обје организације.

У исто вријеме, још увијек постоји очигледна потреба за међународним присуством са извршним мандатом у Босни и Херцеговини. Још увијек постоје озбиљна оспоравања државе Босне и Херцеговине која долазе из саме земље, што захтијева присуство Канцеларијевисоког представника и EUFOR-а са

извршним мандатом. Треба да посједујемо довољно инструмената да спријечимо покушаје да раније договорене реформе крену у супротном смјеру и да се створи нестабилност.

Важно је да Босна и Херцеговина остане на дневном реду активности међународне заједнице све док посао не буде у потпуности завршен. Неки вјерују да треба пустити Босну и Херцеговину да сама иде даље, неки говоре о заморености међународне заједнице у Босни и Херцеговини. Не дијелим такав став и вјерујем да би такви потези отворили врата онима који би покушали да ослабе и коначно подијеле државу и могли би водити обнављању нереда. Међународна заједница је постигла изузетне резултате у Босни и Херцеговини у протеклих 15 година, међутим, из тренутне политичке ситуације је јасно да још нисмо постигли трајан и одржив политички договор који би осигурао трајну перспективу за мир.

Наша стална пажња усмјерена на Босни и Херцеговини је начин да постигнемо циљ који сви желе постићи: да Босна и Херцеговина буде у стању да ријеши своје проблеме институционалним путем и да крене ка пуној евро-атлантској интеграцији са потпуним преузимањем одговорности.

Истински сам убијеђен да је то могуће. Као високи представник наставићу да све своје напоре усмјеравам на то да помогнем и подржим напоре Босне и Херцеговине у том смјеру.

Хвала вам.